EBÜ'L-BEHTERİ VEHB BİN VEHB

Tebe-i tabiînden meşhûr fıkıh ve hadîs âlimi. Arab ailelerinin şeceresini çıkarmada ve onların önemli târihî günleri hakkında derin bilgi sahibi idi. Arab edebiyatı ve dili ile uğraştı. Şiirler yazdı. Asıl ismi, Vehb bin Vehb bin Kesîr bin Abdullah bin Zem'a olup, künyesi Ebü'l-Behterî'dir. El-Kureyşî, el-Medenî nisbetleri verilen Ebü'l-Behteri, el-Kadî lakabı ile meşhûr oldu.

Babası Vehb, Kureyş kabilesinden Fihiroğullarındandır. Annesi ise, Hazreti Ali'nin kardeşi Akîl'in kızının kızı Abdete binti Ali bin Yezîd'dir. Ebü'l-Behterî, Medenî'de doğdu. Orada ilim tahsil etti. Annesi dul kalınca, İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık'la (radıyallahü anh) evlendi. Bu vesîleyle, ondan daha çok istifâde etmek imkânı buldu. Daha sonra Şam'a gitti. Halife Hârûn Reşîd'in hilâfeti esnasında Bağdâd'a gitti. Halife, onu mükâfatlandırıp, Bağdâd'ın batısındaki Asker-il-Mehdî bölgesine kadı ta'yin etti. Bir müddet sonra Bekâr bin Abdullah'ın yerine Medîne-i münevvere kadısı ve muhafızı olarak gönderildi. Daha sonra Medine'den (Bağdâd'a) alındı. Vefâtına kadar orada kaldı. Kâd-ıl-kudât (kadılar kadısı) İmâm-ı Ebû Yûsuf hazretlerinin 182 (m. 798) yılında vefâtından sonra yerine Kâd-ıl-kudât ta'yin edildi. 200 (m. 815) senesinde Bağdâd'ta vefât etti.

Ca’fer-i Sâdık hazretleri ve Hişâm bin Urve gibi Tabiînin büyük ve meşhûrlarından ilim tahsil etti. Onlardan hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kendisinden de Saîd bin Müseyyeb ve Reca’ bin Sehl gibi âlimler hadîs-i şerîf rivâyet ettiler.

Bir şâirin “Fâhiroğullarının bize bıraktığı miras” diye tavsif ettiği Ebü’l Behterî, çok cömertti. İhtiyâcı olanın hacetini geri çevirdiği hiç görülmemişti. “Birisi benden birşey istese de onun hacetini (ihtiyâcını) yerine getirip sevâb kazanayım” derdi. Kendisine hacet gelmediği zaman rahatsız olurdu. Dedelerine şiirler yazıldığı gibi ona da yazılmış, şâirleri fazlasıyla memnun etmişti. İstediği gibi çok veremediği zaman şiir sahibinden özür dilerdi. Kendisine ihsânda bulunulduğunda, özür dileyerek hemen sahibine geri gönderirdi. Çünkü o, ihtiyâcının karşılanmasını yalnız Allahü teâlâ’dan beklerdi.

Kendisi hakkında Ebû Saîd el-Ukaylî, “Ebü’l-Behterî, insanların en zariflerinden ve şairlerindendir” demektedir. Ebü’l Behterî’nin ilme düşkünlüğü hakkında şu sözü nakledilir.

“Her zaman benden daha bilgili olan kişilerin bulunduğu bir topluluk içinde olmayı, böyle olmayan bir toplulukta olmamaya tercih ederim. Çünkü ilmi az olanlar benden istifâde etse de, ben onlardan istifâde edemem.”

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden ikisi aşağıdadır.

İmâm-ı Ca’fer-i Sâdık’dan (radıyallahü anh) işittim. O da babalarından rivâyet etti. Resûlullah (aleyhisselâm), “Üç şey göze kuvvet verir, yeşilliğe, akarsuya ve güzel yüze bakmak” buyurdu.

Rivâyet ettiği diğer bir hadîs-i şerîf de şudur: “Kim amel etmek üzere kırk hadîs-i şerîf ezberlerse, Allahü teâlâ o kimseyi âlim ve fakîhlerden kılar.”

Ebü’l-Behterî’nin kaleme aldığı çok değerli eserleri vardır. Kaynaklarda isimleri zikredilen eserleri şunlardır:

1. Kitâb-ı sıfat-ün-Nebî (aleyhisselâm)

2. Fedâil-il-Ensâr.

3. Fedâil-il-Kebîr, faziletlere âit bütün rivâyetleri toplayan bir kitapdır.

4. Tasmîm ve cedîsin,

5. Nesebi veled-i İsmail,

6. Kitâb-ı el-Rivâyet

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mir’ât-ül-cinân, cild-1, sh. 463

2) Şezerât-üz-zeheb, cild-1, sh. 360

3) Mîzân-ul-i’tidâl cild-4, sh. 353

4) El-A’lâm, cild-8, sh. 126

5) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-7, sh. 332

6) Vefeyât-ül-a’yân cild-6, sh. 37

7) Esmâ-ul-müellifîn cild-2, sh. 501